

Tweemaal anders en toch Twee monologen in Gent en Brugge

In „De Kelk” in Brugge en in het Kafka-teater in Gent worden monologen geprogrammeerd. Weer blijkt hoe verschillend de motivatie kan zijn en hoe aartsmoeilijk het is om het helemaal alleen op de scène, waar te maken.

In het Kafka-teater speelt Lydia Billiet „Dovemansgesprek” van de Franse auteur Yves Navarre, in regie van Monique Schrans. Het stuk handelt over de aftocht van een lerares. We maken haar allerlaatste les mee. Daarna trapt zij het af. Blijkbaar is ze tot de slotsom gekomen, dat lesgeven neeromt op komedie spelen. Zij wil echter open en eerlijk staan tegenover haar leerlingen en niet langer nog knollen voor citroenen verkopen. Maar de respons vanuit de klas is nihil. Een dergelijke, nonkonformistische houding wordt blijkbaar niet geaccepteerd. Dus gaat mevrouw liever weg uit de klas en het onderwijs. Als steeds weerkerend Leitmotiv beklemtoont ze een gezegde van Henri de Montherlant: „Vrijheid is beminnen wat men liefheeft” en steeds wordt weer herhaald dat wijsheid niet uit

de boeken kan komen, maar uit het volle leven zelf, dat echter niet te begrijpen valt, maar wel te beluisteren, en nog meer van dergelijke vage geleerdheid. Weinig originaliteit eigenlijk in Navarres „Dovemansgesprek”. Wel wordt er naar gestreefd wat afwisseling in het klassikaal gebeuren te brengen, door een paar keer de lerares in een andere situatie te plaatsen, een poging tot vervreemding die echter moeilijk te duiden valt. Van deze monoloog gaat ook weinig dramatische bewogenheid uit. Lydia Billiet, die in haar 18-jarige DDR-periode beslist betere tooneeldagen heeft gekend, speelt hier een stuk dat haar fysiek en mentaal niet ligt. Daar hebben de beste bedoelingen van regisseur Monique Schrans niet kunnen aan verhelpen. Maar het Kafka-teater moest nu eenmaal van start en Lydia Billiet moet er haar jaarkontract afwerken. Het is allemaal van „moeten” en dat maakt het niet meer geestig.

In teater „De Kelk” in Brugge, speelt Huguette Goossens „De Ventster”, een monoloog van Gilbert Léautier. Deze Franse auteur is vooral bekend als schrijver van „De Tetterrien” („La Jacassière”), even-

eens een monoloog, die nu in Antwerpen, in een BENT-productie, al wekelang met succes wordt opgevoerd. In „De Ventster” komt een soort marskramer aan het woord, een verkoper of verkoopster van geluk in pakjes. Geschreven voor een actrice kan het stuk net zo goed door een acteur gespeeld worden. Geregeld wordt overgestapt van een vrouwelijk naar een mannelijk personage en ook de overgangen van realiteit naar irrealiteit zijn legio. Het stuk krijgt daardoor iets van een sprookje voor grote mensen, althans in de regie van debuterend regisseur Marc Lybaert, die vooral feeling had voor de irreële sfeer van het gegeven. Huguette Goossens „vertelt” de lange parabel over het bedrieglijk geluk met innemende, zachte feënestem, maar de verschillende personages en situaties die ze te spelen krijgt, staan nog te weinig in reliëf. Zeer subtiel wordt echter het decor, creatie van Leo Hubrecht, bij de handeling betrokken. De huisjes rond de ventster zijn in zeer lichte en broze materie uitgevoerd en vormen een schijnbaar gelukkig dorp dat ingetogen meeluistert. Nu en dan wordt een stuk decor ook als personage aangesproken en soms ontstaat gemor onder de dorpelingen. Want de ventster-met-de-vele-namen is eigenlijk een handige bedriegster. Ze wil het publiek haar eigen mislukkingen aansmeren, omdat het „echte” geluk niet van deze wereld is. We moeten dus maar berusten, want wie het hier anders wil, oogst niets dan ontgoocheling.

Een eigenaardige boodschap uit een niet onaardig stuk dat als experiment er nog net door kan.

ROGER ARTEEL ■

„Dovemansgesprek” staat in het Kafka-teater. Rabotstraat 40-42, nog geruime tijd op het programma en is ook voor reisvoorstellingen beschikbaar. Voor de juiste speeldagen, zie onze kalender, of telefoneer (091) 23.63.16. „De Ventster” wordt nog in „De Kelk”, Langestraat 69, Brugge, gespeeld tot 8 februari, op donder-, vrij- en zondag, telkens om 20 u.30.

Huguette Goossens als „Ventster”, in De Kelk, Brugge.

TONEELBESPREKING

De Ventster

Nog niet zo lang geleden hadden wij de gelegenheid een ander werk van dezelfde Franse auteur, Gilbert Léautier, in de Korrekelder bij te wonen. Daar gaf Doris Van Caeneghem ons een interpretatie ten beste van « De Tettertrien » (« La Jacassière ») en het was een revelatie.

In de Kelk loopt thans een soort tweede luik van « De Tettertrien ». Dus weeral een lange eenakter, weer een monoloog, weer een vrouw die de zaak voor het publiek moet waar maken. Toch zijn er varianten, zoals bv. dat « La Forraine » (« De Ventster ») langer duurt, meer rechtstreeks tot het publiek is gericht, en over het algemeen veel ernstiger klinkt.

Een ventster is een vrouw die vent, een straathandelaarster. Huguette Goossens verschijnt dus op scène met een hele stapel pakken waarin haar waren geborgen zitten. Maar wat verkoopt zij (ons) eigenlijk ? Zij verkoopt ons het leven, zij verkoopt ons haar leven in verschillende gedaanten want wij hebben in feite met verschillende ventsters te doen.

Gedurende de vertoning voert zij trouwens een subtiele striptease uit waardoor zij telkens een andere wordt en toch steeds zichzelf blijft, maar geestelijk naakter en naakter onder zoveel verschillende namen. Zij is iedereen, elkerlijk geworden. Zo gezien dringt « La Forraine » veel dieper in de menselijke existentie dan « La Jacassière ».

Maar het werk is misschien veel minder gaaf. De gedachtengang is minder rechtlijnig, het is alsof de auteur te veel heeft willen zeggen in een overvloed aan barokke wendingen.

Toch ontdekt men wel een lijn in die verkoop. In het eerste deel van het werk verkoopt Huguette Goossens de illusies, de poëzie, de droomwereld en wanneer zij dit alles aan de mens heeft gebracht, wanneer zij zich zelf hierdoor verrechtvaardigd voelt, breekt er iets in haar.

Een man die al haar waren heeft gekocht, pleegt zelfmoord... En dan komen de vragen, was dit alles bedrog, zijn wij de speelbal van het lot, is ons leven

niets méér dan een ogenblikje meedraaien met het rad van fortuin. Zij onder-vraagt de godsdienst, de liefde en komt tot een zeer bittere konklusie: « Wat een farce is dat allemaal »...

Wat nu het stuk als dusdanig betreft, valt het eerste deel niet mee. Het is te lang en Huguette Goossens verkoopt haar waren zonder de nodige inzet en overredingskracht. Het is alsof zij reeds (te veel) denkt aan het tweede gedeelte waar zij met haar onzekerheid haar te zwakke stem (soms) een prangende sfeer weet te scheppen en de volledige aandacht weet af te dwingen voor een wonderbare tekst.

Je moet het toch kunnen : anderhalf uur die spanning volhouden, heel alleen, tegen allen. Een beetje ondanks haar dringt nochtans Léautier zich op als een zeer grote meneer, een rasechte dichter, een prima toneelschrijver en een buitengewoon rijk mens.

Ook de regie van Marc Lybaert dwingt bewondering af. Dit is fijn en diep doordacht werk, ook werk van een esteet die zich niet al te zeer wil engageren. Die niets aan het toeval overlaat maar het mysterie van mensen en dingen respecteert. Zijn versie van « De Ventster » zal waarschijnlijk grondig verschillen van een eventueel andere regie van hetzelfde stuk. Maar zoals hij het doet in « De Kelk », zal geen andere het nadoen. Dit beschouw ik als een oprecht compliment.

En daarmee is de tweede produktie van « De Kelk » van stapel. In dit teater zullen veel getrouwen vreemd opkijken. Het stuk heeft een ietwat afwijkende toon in het geheel op de Kelk-produkties. Het spreekt niet in klare ruwe direkte termen. Het verwijst niet naar herkenbare (wan)toestanden of personages. Het heeft iets tijdeloos. Het verdient een uitzonderlijke interpretatie om volledig tot zijn recht te komen. Met alle respect voor Huguette Goossens, die hier beweijst zeer veel aan te kunnen, ben ik voor Léautier uiterst veeleisend ; ik vraag nog meer.

J.V.D.

Een Kelk vol lijden

Teater De Kelk heeft het aangedurfd «La foraine» van Gilbert Léautier te programmeren. Als werktitel werd voor «De ventster» geopteerd maar zo zal het wel blijven. Net als met «La Jacassière» (ons beter als De Tettertrien bekend) moet Léautier het met zijn marskraamster van één enkele aktrice hebben en die krijgt hier als taak het publiek anderhalf uur te onderhouden en zelfs te boeien met een zoektocht naar het geluk. Een tocht die tolt op de eeuwige dualiteit realiteit-irrealiteit. Huguette Goossens bewijst dat ze die taak en de wel te lange monoloog de baas kan.

«De Ventster» is een komedie maar er zit helemaal geen verhaal in. Het is een aaneenschakeling van bedenkingen, boutades en allerlei timmerwerk i.v.m. geluk en ongeluk in het leven. Toen de directeur van De Kelk destijds het stuk voorstelde, zei hij dat de ventster eigenlijk «Der Mittler» uit Goethes «Natuurlijke verwantschap» was maar dat «Der Mittler» het mettertijd heeft opgegeven. Nu is het een ventster geworden die alleen nog het leed verkropt dat ze kwijt wil. In het stuk springt Solange (Sonja, Suzanne enz.

wordt ze in de loop van de monoloog) van de ene plank op de andere.

Van de ene herinnering ook op de andere. Het begint met het menselijk alleen-zijn. Het telefonisch oproepen van vrienden allerlei. Vrienden die niet komen willen of kunnen. Desolaat, die eenzaamheid. En dan maar vluchten en leuren met goedkope artikelen die in papier en kartonnen dozen verpakt zitten. Een goedkope knop die alles regelt, een paar klompen die het begin zijn van een boerderij, een

doos met honderdduizend foto's en dia's waarop alle miseries van onze wereld staan afgebeeld. Miseries die ons misschien een portie geluk kunnen brengen, zegt Léautier. Want men wordt eerst een beetje gelukkig als men beseft hoe ongelukkig de anderen zijn. Tussenin is het stukje krijt uit de gemeenteschool aan de beurt gekomen, de miserie met de ouders en het dwepen met Tarzan, Buffalo Bill en Zorro. Af en toe wordt de opdrachtgeefster Maria, de gluurster, erbij betrokken en alles eindigt met een nare, wrange en harde scène waarbij de ventster een fietswiel – met gelukjes en ongelukjes doet draaien. Een soort Doos van Pandora. Maar we hebben de indruk dat de doos niet vlug genoeg werd dicht geklapt. Met de ventster besluiten we dat het leven een «mooie smeerlapperij» is en dat we, al met al, mislukte orkestleiders zijn.

Meteen hebben we gezegd dat de monoloog o.i. een stuk te lang uitvalt maar dat het op een pakkend vuurwerk uitmondt. Aanvankelijk zat de verveling er in, het publiek wist niet goed waar het aan toe was maar het begon echt te «stoven» als de deuren open sloegen en een zwarte trap – naar de eeuwigheid zichtbaar werd. We zegden al dat Huguette Goossens de monoloog aankan. Ze maakt er een stuk van. Ze wordt er toe aangezet door een regie met een eigen en originele stempel. Daarvoor is de jonge Marc Lybaert verantwoordelijk, een regisseur die hier eigenlijk aan zijn première in het vak toe is. Met zijn lichtende kubussen, zijn neervallende trap-op-de eeuwigheid, zijn pandorawiel enz. heeft Lybaert het raak gezien. GN

Ventster gezocht

Huguette Goossens : goede aktrice, slechte ventster.

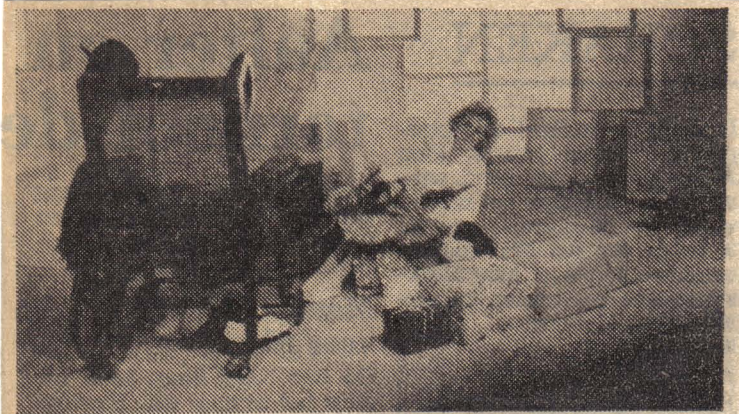
Titel : De ventster, auteur : Gilbert Leautier, regie : Marc Lybaert, theater : De Kelk.

Het is bijna niet te geloven, maar toch waar : we hebben zowel voor- als achteraan iemand lichtjes horen snurken, tijdens een voorstelling van De Ventster in Teater De Kelk. Dat gesnurk heeft niet lang geduurd, dat niet, maar we merkten wel dat het publiek zich moeilijk op het stuk kon blijven concentreren.

Dit allemaal is nog geen reden om een stuk als ongeslaagd te bestempelen. Het ene publiek is het andere niet, de ene mens is al intelligenter dan de andere. Toch stellen we ons in dit geval zeker de vraag in hoeverre aktrice Huguette Goossens en regisseur Marc Lybaert verantwoordelijk waren voor die tomeloze verveling. „De Ventster” wordt immers aangediend als komedie, en we moeten bekennen dat we geen enkele lachspier hebben voelen bewegen. We hebben ook niet de geringste schater gehoord. Neen, iedereen bleef anderhalf uur stil. Het valt me ten eerste erg moeilijk om de poëzie van Leautier au sérieux te nemen. Het script mag dan nog een paar uitschieters bevatten, globaal gezien is het allemaal één brok geleuter. Maar goed, dat mag in een toneelstuk, als het dramatische aspekt het gesprokene kompenseert. Nu is „De Ventster” in dat opzicht één grote flop. We vragen ons af waarom regisseur Lybaert zijn aktrice niet de rol van een échte ventster heeft laten spelen. Waarom dat ingehouden stemgeluid ? Waarom mocht Huguette Goossens haar

„menselijke waarden” en „illusies” niet als een échte marktkraamster verkopen ? Waarom moest dit allemaal zo irrealistisch gebeuren ?

We geloven echt niet dat in Leautiers tekst een feministische ondertoon terug te vinden is, en indien wel is het dramatologisch verkeerd om haar in dit traditioneel mannelijk beroep als een emotioneel geladen vrouw te laten fungeren. Trouwens : De Ventster is een komedie, hoe je 't ook draait of keert. Er moet gelachen worden, maar in de interpretatie van Lybaert loopt dit aspekt mank : de ventster is een introverte verkoopster waar je niet de minste bewondering voor hebt. Huguette Goossens mist in haar rol dan ook elke extroverte karaktertrek eigen aan een echte ventster. Méér nog : Lybaert heeft van zijn ventster een artificieel handelende aktrice gemaakt. Daarom kon Huguette Goossens ons met haar monoloog niet overtuigen. Ondanks de grote inzet van het produktieteam vragen we ons af of ook dit soort toneel niet nadelig is voor het hele teatergebeuren in het Brugse, als het op een inferieure manier gebracht wordt. (Jon Misselyn)

„Met wat zou je je vrije tijd opvullen?” Huguette Goossens als „De Ventster” in Theater de Kelk.

De Kelk met de monoloog „De Ventster”

BRUGGE. — Als er dit jaar in het theaterwereldje één monoloog werd geprezen, dan was dit zeker „De Tettertrien” van Gilbert Leautier. En alsof men het had voelen aankomen, stond deze auteur dit jaar geprogrammeerd in het Brugse theater „De Kelk”. De keuze viel echter op een andere monoloog, „De Ventster”.

Waarover gaat het eigenlijk? Het begint met een oude vrouw die, alhoewel haar stem en klanten verloren, toch nog dingen probeert van de hand te doen. Wat wij eigenlijk op scène zien zijn zes geschenken. Een heel grote doos, een kleintje, een platte en drie gelijke. De eerste drie worden geopend, deze bevatten de dingen die de mensen zowat als belangrijk aanzien: geluk, zekerheid, natuur, gemakzucht (knopje),... „De Ventster” biedt dit alles aan voor een prikje, maar zij weten het niet, daarom hen maar zaken verkopen die er hen op wijzen: de doos met de miserabele foto's. Als men dan nog niet wil kopen — er wordt niet aan leurdurs gekocht — troost zij de mensen nog meer en zegt hen niet te willen bedriegen: zij wil het jeugd-krijtje niet verkopen. Maar eigenlijk is de rest allemaal nep, geeft zij toe, want het is de grossist die alles doet wat hij wil. Als zij het niet tegen de kopers maar tegen de mensen heeft is deze grossist de maagd „Maria”, die de touwtjes in handen heeft.

Met de beste opzet van de verkoopster loopt het slecht af als zij ziet dat alles nutteloos is, dat zij zich beter bij zichzelf zou houden, en niet probeert de mensen te helpen. Zo blijft zij de eenzame, in een hedendaagse wereld.

Maatschappijkritiek genoeg dus in het stuk. Maar de manier waarop dit is naar vorgebracht door de auteur Leautier, met een personage dat van oude vrouw naar een jonge man overslaat aan het einde, zonder maar een generatie uit te schakelen, is fascinerend.

Mede door het werk van regisseur Marc Lubaert, en door het schitterende decor van Leo Hubrecht en het fijne acteren van Huguette Goossens, die maar liefst gedurende tachtig minuten de toeschouwer weet mee te slepen in deze heel merkwaardige éénakter.

Wat wij zo opmerkelijk vonden in het stuk, is dat het verschil tussen „de Ventster”, ten opzichte van haar kopers, de mens in reflectie met zichzelf, zowel als Huguette Goossens ten opzichte van het toneelpubliek, er als drie duidelijk verscheidene personages uitkwamen. Bertold Brecht zou zeker in zijn handen klappen.

Iedereen die van recent, goed maar weliswaar toneel met een dubbele bodem houdt, moet zeker dit stuk in De Kelk zien, tot half februari op donderdag, vrijdag en zondag te 20 u. 30. — (G.H.)

TONEEL**De leurster
in (on)geluk**

De Franse auteur Gilbert Léautier heeft in Vlaanderenlandje naam en faam, gemaakt met zijn «La jacassière» of «De tetter-urien». Een personage waaraan rasaktrice Doris Van Caneghem op een sublieme wijze gestalte wist te geven. Wanneer een theater dan besluit ook Léautier op het programma te zetten met ook al een monoloog, dan is dit een mesje dat aan twee kanten snijdt. Enerzijds is de glamour die van de naam afstraalt, van aard om toch wat volk naar de tent te lokken, anderzijds gaat men, bewust of onbewust, vergelijkingen trekken. En als men daarop ingaat, valt het hele

zaakje ongeveer volledig in het nadeel uit van «De ventster» (oorspronkelijke titel «La foraine») die sinds zondag in Teater De Kelk te Brugge haar pakjes tegen 3 voor 10 fr. komt verkopen. En wat verkoopt ze? Geluk noch min noch meer. Het eerste leesboekje verpersoonlijkt de vreugde van de kinderjaren, een pakje ongeluksfoto's maken diets dat men er nog zo slecht niet aan toe is en dus gelukkig, een paar klompen als bucolische geneugie, enz. Men merkt het: je reinste nonsens natuurlijk. Maar de exposés waarop de leurster haar theorieën staaft, zijn wel pareltjes van verbalisme en woordkunst. Misschien wel zo overtuigend dat de auteur het nog geacht heeft in de finale van het stuk alle netjes ingeplaatste ruiten keihard te verbrijzelen. Maar, paradoxaal genoeg, is het

kruipt, moeten de toeschouwers het overwegend met bloedige ernst stellen. Theater hoeft voor ons geen vaudeville te zijn, maar de divertementerende functie is in deze «De ventster» toch wel al te zeer op het achterplan gedrongen. Het wordt bijna een karwei om zo lang te blijven luisteren en kijken naar de leurster in kwestie. Nochtans, «De ventster» heeft het naar onze normen wel helemaal in zich. De jonge regisseur Marc Lybaert, die zich wel laat opmerken door enkele leuke vondsten, heeft het wellicht allemaal een beetje te veel au sérieux opgenomen. Komt daarbij dat free-lance actrice Huguette Goossens wellicht niet de ideale keuze geweest is voor deze aartsmoeilijke rol. Kwestie van fysionomie lijkt ze van ver op Doris Van Caneghem, maar de beide vertolkingen willen we hier bewust niet vergelijken, omdat de rol van Van Caneghem veel dankbaarder was. Misschien kan gesteld dat de uitbeelding door Goossens crescendo gaat, die van de Antwerpse Doris vlak blijft, d.w.z. constant uitstekend.

Spijtig dus, een gemiste kans voor De Kelk. De grandioze subtiele prikjes van Léautier op de bestaande filosofieën, over realiteit en irrealiteit zijn al te verfrommeld uitgebazuind. Al denken we dat dit stuk met een perfecte regie en vertolking toch boven de pet van vlaamse jan zou gaan. We geven daarom de oscar van deze voorstelling aan Leo Hubrecht voor zijn schitterend decor.

Daniel STEEVENS

De ventster (Huguette Goossens) midden haar pakjes...

precies in fine dat actrice Huguette Goossens het best uit de verf komt en het publiek wel tot glimlachen krijgt. De hele lange aanloop, een zeer fijne parodie

waarbij de ventster achtereenvolgens in de kleren en de huid van de 4 dames met voornaam beginnend met een «s» (Solange, Sonja, Suzanne en Sandrine)